Socialutskottets betänkande

1983/84:24

om forskning inom socialdepartementets verksamhetsområde och inom arbetsmiljöområdet m. m. (prop. 1983/84:107 delvis)

I betänkandet behandlas *dels* förslag som regeringen förelagt riksdagen i proposition 1983/84:107 om forskning bilaga 3 (socialdepartementet) och bilaga 7 punkterna 3.1, 3.2 och 4, såvitt avser arbetsmiljöforskning (arbetsmarknadsdepartementet), *dels* motioner som rör forskningsfrågor.

Propositionen i övrigt behandlas i huvudsak av utbildningsutskottet i betänkandet UbU 1983/84:28. Särskilda delar behandlas av utrikesutskottet, försvarsutskottet, trafikutskottet, kulturutskottet, jordbruksutskottet, arbetsmarknadsutskottet, bostadsutskottet och näringsutskottet.

Propositionen

I här aktuella delar av propositionen bereds riksdagen tillfälle att

1. godkänna vad i propositionen förordats om allmänna riktlinjer för forskningen inom socialdepartementets verksamhetsområde,
2. ta del av vad som i propositionen anförts beträffande arbetsmiljöforskning (avsnitten 3.1, 3.2 samt 4 i motsvarande del).

Motionerna

Motioner väckta under den allmänna motionstiden 1983/84

I motion 1983/84:1067 av Lars Werner m. fl. (vpk) hemställs, såvitt här är i fråga (yrkande 2), att riksdagen hos regeringen begär åtgärder som stimulerar socialpsykiatrisk forskning.

I motion 1983/84:1625 av Marie-Ann Johansson (vpk) och Inga Lantz (vpk) hemställs att riksdagen begär att regeringen tar initiativ till forskning om amning i enlighet med vad som anförts i motionen.

Motion väckt med anledning av proposition 1983/84:107

I motion 1983/84:2620 av Rune Gustavsson m. fl. (c) hemställs, såvitt här är i fråga (yrkandena 1 och 2), att riksdagen som sin mening, beträffande forskningen på det sociala området, ger regeringen till känna vad som anförts beträffande

1. uppföljande forskning inom psykiatrin,
2. forskning kring alternativa behandlingsmetoder inom hälso- och sjukvården.

Utskottet

I den del av propositionen som avser socialdepartementets verksamhetsområde betonas forskningsinsatserna rörande de sociala konsekvenserna av utvecklingen inom arbetslivet samt forskningen inom socialförsäkringsområdet. Enligt socialministern har den snabba samhällsomvandlingen och det senaste decenniets reformverksamhet skapat ett stort behov av information om socialförsäkringens verkningar och fördelningspolitiska betydelse. Socialministern redogör för ett projekt som bedrivs vid institutet för social forskning (SOFI) vid universitetet i Stockholm där man studerar socialpolitikens utveckling i 18 OECD-länder under perioden 1930–1980. Projektet omfattar i sina centrala delar en analys av socialförsäkringssystemens utformning och förändringar. Socialministern uppger att han avser att föreslå regeringen att ge delegationen för social forskning i uppdrag att arbeta vidare utifrån detta projekt för att förstärka den långsiktiga kunskapsuppbyggnaden rörande socialpolitiska frågor.

Socialt behandlingsarbete, miljömedicin och primärvård anges som områden där forskningen behöver breddas och fördjupas. Den traditionellt problemorienterade forsknings- och utvecklingsverksamheten, FoU, inom medicinskt och socialt behandlingsarbete bör enligt socialministern kompletteras med en ansats som syftar till att identifiera faktorer som främjar en gynnsam utveckling i miljön och hos grupper och individer. Det anses därvid vara av speciellt intresse att utifrån sociala och medicinska utgångspunkter analysera bl. a. förutsättningarna för öppna vårdformer. Forskning rörande förebyggande insatser på folkhälsopolitikens område betonas.

Bristen på kompetenta forskare liksom på handledare inom socialforskningssektorn uppges vara stor. I propositionen föreslås fortsatta åtgärder för att rekrytera forskare till området och bygga upp kompetens som grund för en tillämpad forsknings- och utvecklingsverksamhet. Delegationen för social forskning har under budgetåret 1983/84 utlyst ett antal forskarstipendier inom de områden som är väsentliga för den långsiktiga kunskapsuppbyggnaden inom den sociala sektorn. Socialministern framhåller betydelsen av att fortsätta på den väg delegationen slagit in på.

Utskottet har inte något att erinra mot de förslag till riktlinjer för forskningen inom socialdepartementets verksamhetsområde som läggs fram i propositionen och föreslår därför att riksdagen godkänner desamma.

I den del av propositionen som avser arbetslivs- och arbetsmiljöforskning anförs bl. a. följande.

Arbetarskyddsfonden har till uppgift att stödja sådan forskning och utveckling samt utbildning och information som rör arbetsmiljö, medbestämmande och arbetslivsfrågor i övrigt. Dess verksamhet finansieras genom en särskild arbetarskyddsavgift som f. n. utgår med 0,155 % av den totala lönesumman. Fondens intäkter beräknas för budgetåret 1983/84 uppgå till ca 470 milj. kr. Av dessa medel står ca 20 % till förfogande för beslut i fondens styrelse om FoU-insatser.

Såväl arbetsmarknadens parter som statsmakterna har varit överens om att arbetarskyddsfonden bör lägga stor vikt vid sådana FoU-insatser som kan leda till praktiska resultat i arbetslivet. Arbetsmarknadsministern ser positivt på de insatser som gjorts från fondens sida under senare år för att inrikta FoU-verksamheten mot praktiskt tillämpbara projekt.

Arbetarskyddsfonden har under senare år inom vissa FoU-områden successivt samlat projektvisa insatser till mera sammanhållna forskningsprogram. Ett exempel härpå utgör en nyligen slutförd programrapport för området toxikologi. Arbetsmarknadsministern ser mycket positivt på denna utveckling.

Av de projekt arbetarskyddsfonden stöder utförs i dag ca hälften inom universitet och högskolor. För den närmaste treårsperioden kan man räkna med att fondens stöd till långsiktig forskning vid högskolan kommer att motsvara kostnaderna för minst ett 30-tal tjänster.

Fondens långsiktiga planering beträffande den närmare inriktningen av FoU-verksamhet och fördelningen av resurser på olika forskningsområden redovisas i en bilaga till propositionen. Där konstateras bl. a. att frågor som hänger samman med datorisering, automatisering och införande av ny teknik f. n. ägnas stor uppmärksamhet av arbetarskyddsfonden.

I propositionen erinras vidare om att arbetarskyddsfonden enligt sin instruktion har till uppgift att stödja arbetstagarorganisationernas forskningsinitierande verksamhet. Sammanlagt har 15 milj. kr. ställts till löntagarorganisationernas förfogande för detta ändamål.

Arbetarskyddsstyrelsens forskningsavdelning är landets centrala institut för arbetsmiljöforskning. Kostnaderna för avdelningens verksamhet beräknas uppgå till ca 77 milj. kr. budgetåret 1983/84.

En uppgift för forskningsavdelningen är att bistå med forskningsinsatser som underlag för styrelsens föreskriftsarbete. En annan viktig uppgift är att så tidigt som möjligt upptäcka och påvisa nya hälsorisker i arbetsmiljön samt kartlägga samband mellan olika arbetsmiljöfaktorer och ohälsa. Det innebär att arbetsmiljöforskningen i tiden ofta måste ligga före föreskriftsarbetet när det gäller att uppmärksamma nya problem. Arbetsmarknadsministern anser att sådana mer långsiktiga forskningsinsatser är nödvändiga för att författningsarbetet skall kunna utvecklas på sikt.

Forskning om kemiska hälsorisker har länge spelat en framträdande roll. Omkring 60 % av forskningsavdelningens resurser ägnas detta riskområde.

Arbetarskyddsstyrelsen har på grundval av den aktuella och förväntade risksituationen prioriterat följande problem och forskningsområden under den närmaste femårsperioden: Belastningsskador, lungskador på grund av luftföroreningar, metoder för testning av cancerframkallande ämnen och ämnen som kan skada foster och arvsanlag, eliminationsteknik samt arbetsorganisation i samband med ny teknik. Enligt arbetsmarknadsministerns mening synes de föreslagna prioriteringarna väl avvägda.

På både utbildningens och forskningens område förekommer ett samarbe-

te mellan arbetarskyddsstyrelsen och högskolan. Arbetsmarknadsministern ser mycket positivt på de insatser som under senare år gjorts för att öka antalet doktorander inom forskningsavdelningens ämnesområden. Samarbete med högskolan förekommer också i många av de ca 200 projekt som forskningsavdelningen driver. Karolinska institutet och de tekniska högskolorna är de forskningsorgan som avdelningen främst samarbetar med.

Vad som anförs i propositionen i här aktuell del påkallar enligt utskottets mening inte något riksdagens uttalande.

Utskottet övergår härefter till att behandla några motioner som väckts beträffande vissa forskningsfrågor under socialdepartementets verksamhetsområde.

I *motion 1983/84:2620 av Rune Gustavsson m. fl. (c)* hemställs att riksdagen ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande uppföljande forskning inom psykiatrin (*yrkande 1*). Motionärerna hänvisar till den omfattande förändring från sluten till öppen vård som den psykiatriska vården genomgått under det senaste decenniet. Enligt motionärerna innebär denna utveckling en från många utgångspunkter positiv situation för patienterna. Det finns emellertid en risk att många människor för att klara sig utanför den slutna vården måste bygga sina liv utifrån psykofarmakologiska behandlingsmetoder samtidigt som de lever ett liv med ett minimum av social stimulans. Enligt motionärernas uppfattning är det en viktig uppgift för den beteendevetenskapliga forskningen att följa upp de allmänmänskliga konsekvenserna av vårdens utveckling för att få en bättre social grund för en fortsatt övergång till öppen vård.

I den behandlade propositionen anses det vara av ett speciellt intresse för FoU inom medicinskt och socialt behandlingsarbete att utifrån sociala och medicinska utgångspunkter analysera bl. a. förutsättningarna för öppna vårdformer (bil. 3 s. 4).

Vidare kan nämnas att förändringarna inom den psykiatriska vården har uppmärksammats i de nya direktiv (Dir. 1982:106) som år 1982 meddelades för socialberedningen. I de nya direktiven tas bl. a. upp frågor om återverkningar inom socialtjänsten av förändringar mot öppnare vårdformer inom den psykiatriska vården. I direktiven understryks att socialtjänsten har ett övergripande ansvar i fråga om bistånd till dem som vistas i kommunen och att detta ansvar givetvis gäller också dem som skrivs ut från de psykiatriska sjukhusen. Socialberedningen bör enligt direktiven i sin utvärdering av socialtjänstreformen och vid översynen av den psykiatriska tvångsvårdslagstiftningen följa den utveckling som pågår på detta område och redovisa de samarbets- och gränsdragningsfrågor som finns mellan socialtjänsten och hälso- och sjukvården på psykiatrins område. Olika utformningar av den psykiatriska vården kan skapa skilda förutsättningar för kommunens resursinsatser, heter det i direktiven. Socialberedningen bör analysera och redovisa skilda lösningar och erfarenheter.

Socialberedningen beräknas lämna sitt betänkande under år 1984.

Hälso- och sjukvårdsberedningen (Dir. 1983:37) har fått i uppgift att särskilt behandla frågor som rör utveckling av förebyggande åtgärder och öppna vårdformer. Enligt direktiven skall beredningen ägna särskild uppmärksamhet åt äldrevården och den psykiatriska vården. Till beredningens arbetsområde hör bl. a. forsknings- och utvecklingsarbete. Utvecklingen av förändringsarbetet inom den psykiatriska hälso- och sjukvården skall redovisas och diskuteras i hälso- och sjukvårdsberedningen under år 1984.

Från delegationen för social forskning (DSF) lämnas stöd till ett av professor *Carl-Gerhard Gottfries* lett projekt som gäller utformning av och arbetssätt för ett psykiatriskt team i öppen decentraliserad vård inom Göteborgs och Bohus läns landsting. DSF stöder även ett av professor *Carlo Perris* lett projekt som rör avinstitutionalisering och eftervård av långtidsvårdade psykiatriska patienter samt ett projekt om ekologisk analys av psykisk hälsovård under ledning av docent *Lars Kebbon*. Medicinska forskningsrådet stöder f. n. bl. a. två forskningsprojekt som delvis berör frågeställningar om öppen psykiatrisk vård, det ena lett av Perris, det andra av professor *Olle Hagnell*.

Utskottet kan för sin del vitsorda att det problem motionärerna berör – de allmänmänskliga konsekvenserna av omvandlingen av den psykiatriska vården – är en viktig fråga och att det är angeläget med ökad kunskap härom. Den upptagna frågan faller också inom ett område som prioriteras i forskningspropositionen. Vidare har både socialberedningen och hälso- och sjukvårdsberedningen i uppgift att följa utvecklingen av förändringarna på det psykiatriska vårdområdet. Som nyss nämnts ger delegationen för social forskning och medicinska forskningsrådet stöd åt ett antal projekt som gäller öppna vårdformer inom psykiatrin, av vilka åtminstone ett gäller eftervården av patienterna. Mot bakgrund av det anförda avstyrker utskottet motion 1983/84:2620 yrkande 1.

I samma motion, 1983/84:2620, hemställs också att riksdagen uttalar att medicinska forskningsresurser i ökad utsträckning bör riktas mot de alternativa behandlingsformerna inom hälso- och sjukvården *(yrkande 2)*. Motionärerna anför att många människor sätter stor tillit till de alternativ till den konventionella hälso- och sjukvården som utvecklats under senare år. Det kan gälla kostvanor och fasta, akupunktur, kiropraktik, zonterapi, THX osv. Enligt motionärerna finns i många fall ingen eller bristfällig vetenskaplig grund för behandlingsformerna. Det vore emellertid fel att avfärda sådana behandlingsmetoder utan att först pröva dem. Vänder samhället de alternativa formerna ryggen finns en risk att de bedrivs i mindre kvalificerade former, heter det i motionen.

Utskottet hade nyligen att ta ställning till motioner som gällde dels försöksverksamhet med kiropraktorer och naprapater, dels alternativa behandlingsformer varmed avsågs bl. a. zonterapi och bindvävsmassage (se betänkande SoU 1983/84:19).

När det gällde kiropraktorer och naprapater hänvisade utskottet till att en

försöksverksamhet med kiropraktorer avses komma i gång i april i år vid Huddinge sjukhus. När resultaten förelåg härifrån fick det övervägas om en motsvarande försöksverksamhet borde bedrivas med t. ex. naprapater. Utskottet avstyrkte därför den aktuella motionen (betänkandet s. 8).

Motionen om andra alternativa behandlingsformer avstyrktes av utskottet med följande motivering.

En arbetsgrupp inom socialstyrelsen påbörjade år 1979 en utredning för utvärdering av hälsohemmens verksamhet m. m. (socialstyrelsens vetenskapliga hälsohemsutvärdering). Avsikten var att ställa samman kunskapsunderlag beträffande s. k. alternativa behandlingsmetoder, som i olika kombinationer i varierande omfattning bedrivs vid de s. k. hälsohemmen, för att härigenom få en grund för socialstyrelsens mera långsiktiga engagemang. Utredningsarbetet omfattar bl. a. fysikaliska behandlingsmetoder såsom olika manipulationsmetoder, massage och liknande. Bl. a. kommer synpunkter på fotzonterapi och bindvävsmassage att redovisas i den rapport som arbetsgruppen beräknas avge under våren 1984.

Utskottet anser principiellt att det finns skäl att ha en öppen attityd inför icke-konventionella behandlingsmetoder som patienter tycker sig bli hjälpta av, även om metodernas effektivitet inte alltid är vetenskapligt belagd; detta självfallet under förutsättning att det inte rör sig om behandlingsformer som kan misstänkas vara hälsovådliga. Med hänsyn till det pågående utredningsarbetet inom socialstyrelsen bör dock motion 1983/84:781 (c) inte föranleda något initiativ från riksdagens sida och avstyrks därför.

Här kan tilläggas att socialstyrelsens utredningsarbete även omfattar behandlingsmetoder såsom kostvanor och fasta.

Motionsförslag om forskning om akupunktur har behandlats tidigare av utskottet i betänkandena SoU 1974:24, SoU 1975:6 och SoU 1977/78:6.

År 1980 gav socialstyrelsen professor Sven Andersson och biträdande överläkaren Carl-Axel Carlsson, båda i Göteborg, i uppdrag att granska den vetenskapliga redovisningen av olika akupunkturbehandlingsmetoder m. m.

Till fullgörande av uppdraget avlämnade nämnda personer i november 1982 till socialstyrelsen rapporten Akupunktur vid smärta och sjukdom. I rapporten konstateras att akupunktur kan lindra smärta och det framhålls att akupunktur använd i denna avsikt är i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet. När det gäller akupunktur vid sjukdom framhålls att den experimentella och kliniska dokumentationen är klart bristfällig. Det framhålls emellertid att skäl finns för att uppmuntra klinisk prövning. Akupunktur bör enligt rapporten utövas av läkare eller, efter remiss från läkare, annan person inom sjukvården som har adekvat medicinsk kunskap, såsom sjuksköterska.

Över rapporten Akupunktur vid smärta och sjukdom har socialstyrelsen inhämtat yttranden från medlemmar av styrelsens vetenskapliga råd.

På grundval av rapporten och yttranden över den utarbetas f. n. inom socialstyrelsen förslag till föreskrifter och råd om akupunkturbehandling inom sjukvården. Avsikten är att inhämta yttranden även över detta förslag och att slutliga föreskrifter och råd i ämnet därefter skall utfärdas.

Statsrådet Gertrud Sigurdsen besvarade den 9 mars i år dels en interpellation, dels en fråga, som gällde bl. a. lagliga möjligheter att tillverka och bedriva försök med THX.

Statsrådet Sigurdsen som besvarade interpellationen och frågan i ett sammanhang anförde bl. a. följande.

Preparaten Iscador och THX omfattas av lagen (1981:50) med bestämmelser om vissa medel avsedda för injektion. Bestämmelserna i lagen medför att preparat som THX får säljas och användas om de uppfyller vissa minimikrav, bl. a. i fråga om tillverkningen. Socialstyrelsen har godkänt två preparat, Helixor och Iscador, som naturmedel för injektion. På grund av allvarliga brister i tillverkningen har socialstyrelsen hittills inte kunnat godkänna THX-preparatet. De av styrelsen godkända preparaten har uppfyllt kraven på s. k. aseptisk tillverkning och de andra krav som lagen uppställer. Samma krav bör också gälla för THX.

För drygt ett år sedan, den 18 februari 1983, besvarade jag en interpellation om användningen av THX-behandling. Jag framhöll då att lagstiftningen om naturmedel för injektion är tidsbegränsad och gäller för en tid av fem år till utgången av juni 1986. Avsikten är att erfarenheterna av lagen skall utvärderas, innan ställning tas till frågan om en fortsatt lagstiftning inom detta område. Jag ansåg då att det inte fanns skäl att ändra lagen. Jag har samma uppfattning nu om att utvärderingen skall avvaktas.

Vad avser Rune Torwalds fråga om kontrollerande försök med THX så ankommer det inte på socialdepartementet utan i första hand på tillverkaren att ta initiativ till sådana. Dr Sandberg har under årens lopp getts osedvanliga möjligheter att själv styrka preparatets värde och att med hjälp av medicinsk expertis få dess effekter prövade. Även om nya försök kommer till stånd måste sedvanliga krav på tillverkningen av preparatet ställas upp – detta enligt vad riksdagen beslutade den 9 december 1980 (prop. 1980/81:5, SoU 1980/81:7).

Utskottet anser liksom tidigare att det finns skäl att ha en öppen attityd inför alternativa behandlingsmetoder som patienter tycker sig bli hjälpta av, även om metodernas effektivitet inte alltid är vetenskapligt belagd. Med hänsyn till den försöksverksamhet och det utredningsarbete som här beskrivits anser utskottet emellertid inte att det är påkallat att riksdagen tar initiativ till sådan forskning som motionärerna begärt. Motionen avstyrks således även i denna del (yrkande 2).

I *motion 1983/84:1067 av Lars Werner m. fl. (vpk)* begärs åtgärder som stimulerar socialpsykiatrisk forskning (*yrkande 2*). Motionärerna anser att den övergång till öppnare vårdformer inom psykiatrin som ägt rum under det senaste decenniet bör stimuleras ytterligare. En reformerad psykiatri kräver emellertid också en förändrad inriktning av psykiatrins innehåll och vetenskapliga inriktning, anser motionärerna. Dagens psykiatriska forskning handlar till anmärkningsvärt stor del om farmakologi och användning av olika läkemedel. Motionärerna anför att trots att man mycket väl känner till att samhällsförändringar har en avgörande inverkan på människors psykiska hälsotillstånd, socialpsykiatrisk forskning saknas praktiskt taget helt. Enligt motionärerna bör statsmakterna genom riktade insatser och via forsknings-

råden på olika sätt stimulera forskning som rör sambanden mellan samhällsförändringar och psykisk hälsa.

I den nu aktuella forskningspropositionen anses ingå i en offensiv folkhälsopolitik bl. a. att öka kunskaperna om den fysiska och psykosociala miljöns inverkan på hälsa och välbefinnande (se bil. 3 s. 4). Forskningsinsatserna rörande de sociala konsekvenserna av utvecklingen inom arbetslivet betonas särskilt (prop. s. 2). När det gäller missbruksforskningen understryks vikten av att även bakomliggande orsaker angrips. FoU-verksamheten inom detta område uppges omfatta såväl långsiktiga förändringar av grundläggande samhällsförhållanden som åtgärder med effekt på kort sikt. I propositionen anförs vidare att det gäller att i det förebyggande arbetet påverka dåliga miljöer och andra orsaker till fysiska och psykiska lidanden samt lägga folkhälsoaspekter på andra samhällssektorer som arbetsliv, boende, fritid, skola och trafik. Socialministern anser mot bakgrund härav att det är angeläget att konsolidera tillgänglig kompetens inom det miljömedicinska fältet, bl. a. hos sektorsorgan som statens milmömedicinska laboratorium och institutet för psykosocial miljömedicin. Det sistnämnda institutet har till uppgift att bedriva tillämpad forskning om psykosociala risksituationer, riskgrupper och riskreaktioner inom allmän social miljö, arbetsmiljö och vårdmiljö.

Delegationen för social forskning, DSF, stöder f. n. bl. a. följande forskningsprojekt, nämligen ett av stressforskaren professor *Lennart Levi* lett projekt om otrygghet i arbetet – effekter och motåtgärder (nedläggningen av LM:s filial i Olofström), ett av distriktsöverläkaren *Christer Gunnarsson* lett projekt om riktade primärvårdsinsatser vid stor arbetsplatsnedläggelse (NCB, Köpmanholmen), ett av docent *Johan Cullberg* lett projekt om riskmekanismer och adaptationsförsök hos avskedade och deras familjer i samband med personalinskränkningar vid ett företag samt ett av leg. läk *Urban Janlert* m. fl. lett projekt om strukturomvandling och ohälsa (Luleå).

Mot bakgrund av den här lämnade redogörelsen anser utskottet inte att det är erforderligt med någon riksdagens åtgärd med anledning av motion 1983/84:1067 yrkande 2. Motionsyrkandet avstyrks således.

I *motion 1983/84:1625 av Marie-Ann Johansson och Inga Lantz (vpk)* föreslås att riksdagen begär att regeringen tar initiativ till forskning om amning i enlighet med vad som anförts i motionen. Att amning är det bästa sättet att föda upp sitt spädbarn på har, så långt motionärerna kunnat konstatera, slagit igenom i den information som ges till den gravida/nyförlösta kvinnan från mödravårdscentraler, BB och barnavårdscentraler. Hjälpmedel och råd för de problem som kan uppstå för en ammande mamma förmedlas förutom av barnavårdscentralerna också av den ideella organisationen Amningshjälpen. Enligt socialstyrelsen uppger i stort sett alla kvinnor att de vill amma sina barn och de börjar också amma på BB. Trots detta slutar, enligt motionärerna, många kvinnor mot sin vilja att amma redan under de första månaderna. Motionärerna anser att orsaken härtill är

otillräckligt känd. Det är därför viktigt att forskning kring amning och amningsproblem kommer till stånd, anser motionärerna.

Världshälsoorganisationen, WHO, har prioriterat forskning om amning. Vid institutionen för internationell barnhälsovård i Uppsala har under professor *Yngve Hofvanders* ledning bedrivits flera forskningsprojekt om bröstmjölksuppfödning i u-länder varvid Sverige varit referensland. Enligt professor Hofvander har de mödrar som i Sverige inte ammar alls vid utskrivningen från BB (ungefär 3 %) eller avbryter amningen inom ett par veckor oftast klara medicinska eller psykologiska skäl därtill (lågviktigt eller sjukt barn, psykisk avvikelse, storrökare, anatomisk bröstavvikelse m. m.). (Läkartidningen 1982 nr 42.)

Medicinska forskningsrådet, MFR, stöder ett projekt under ledning av docent *Elisabeth Forsum* som gäller näringsfysiologiska studier av kvinnor och barn under graviditet och amning. Studiernas syfte är bl. a. att undersöka sambandet mellan moderns nutritionsstatus (viktökning, energiretention) och hennes mjölkproduktion samt att studera hur mjölkproduktionens verkningsgrad varierar hos friska välnutrierade kvinnor.

Docent *Kerstin Uvnäs-Moberg* leder ett projekt som avser att belysa hur vissa peptidhormoner och sensoriska stimuli kan ha betydelse för bröstmjölkssekretion och för barnets digestion och tillväxt. Docent Uvnäs-Moberg har bidragsansökningar inne hos DSF och MFR men har ännu inte beviljats medel till projektet.

Bl. a. socialstyrelsen har uttalat sig för amning som den överlägsna metoden att föda upp spädbarn på. Utskottet anser därför att det är rimligt att man från samhällets sida medverkar till att undanröja de problem som gör att vissa mödrar slutar amma redan efter en kort tid. Utskottet delar således motionärernas uppfattning att det är viktigt att det bedrivs forskning kring amning och amningsproblem.

För att sådan forskning skall kunna komma till stånd krävs dock i första hand att fler forskare är villiga att ägna sig åt problemet. Är denna förutsättning uppfylld tar utskottet för givet att anslagsbeviljande myndigheter ser positivt på stöd till vetenskapliga undersökningar kring amning. Motionen avstyrks därför.

Utskottet hemställer

1. beträffande *forskningsverksamheten inom socialdepartementets verksamhetsområde*
   att riksdagen godkänner de allmänna riktlinjer som anges i proposition 1983/84:107, bilaga 3,
2. beträffande *arbetsmiljöforskningen*
   att riksdagen beslutar att vad som anförs i proposition 1983/84:107 bilaga 7, punkterna 3.1, 3.2 och 4 i motsvarande del inte skall föranleda något riksdagens uttalande,
3. beträffande *uppföljande forskning inom psykiatrin*
   att riksdagen avslår motion 1983/84:2620 yrkande 1,

4. beträffande *forskning kring alternativa behandlingsmetoder*
   att riksdagen avslår motion 1983/84:2620 yrkande 2,
5. beträffande *socialpsykiatrisk forskning*
   att riksdagen avslår motion 1983/84:1067 yrkande 2,
6. beträffande *forskning om amning*
   att riksdagen avslår motion 1983/84:1625.

Stockholm den 10 april 1984

På socialutskottets vägnar
INGEMAR ELIASSON

Närvarande: Ingemar Eliasson (fp), Evert Svensson (s), Göte Jonsson (m), Rune Gustavsson (c), Blenda Littmarck (m), Stig Alftin (s), Ann-Cathrine Haglund (m), Ulla Tillander (c), Maria Lagergren (s), Anita Persson (s), Ingvar Eriksson (m), Inga Lantz (vpk), Aina Westin (s), Birthe Sörestedt (s) och Yvonne Sandberg-Fries (s).

Reservationer

Forskning kring alternativa behandlingsmetoder (mom. 4 i hemställan)

1. av Göte Jonsson (m), Rune Gustavsson (c), Blenda Littmarck (m), Ann-Cathrine Haglund (m), Ulla Tillander (c) och Ingvar Eriksson (m) som anser

dels att det avsnitt i utskottets yttrande på s. 11 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "(yrkande 2)" bort ha följande lydelse:

Det är uppenbart att det föreligger ett behov av alternativ till den konventionella hälso- och sjukvården. Såsom framhålls i motion 1983/84:2620 i här aktuell del (yrkande 2) vore det fel om samhället avfärdade sådana alternativa behandlingsmetoder utan att först pröva dem, eftersom risken finns att de då skulle komma att bedrivas i mindre kvalificerade former. Enligt utskottets mening bör medicinska forskningsresurser i ökad utsträckning riktas mot de alternativa behandlingsformerna inom hälso- och sjukvården.

Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motion 1983/84:2620 yrkande 2 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 4 bort hemställa

4. beträffande *forskning kring alternativa behandlingsmetoder*
   att riksdagen med bifall till motion 1983/84:2620 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Socialpsykiatrisk forskning (mom. 5 i hemställan)

2. av Inga Lantz (vpk) som anser

dels att det avsnitt i utskottets yttrande som börjar på s. 12 med "Mot bakgrund" och slutar med "avstyrks således" bort ha följande lydelse:

Utskottet ser i och för sig positivt på att ett antal enskilda forskare startat projekt med ovan angivet innehåll. Det är emellertid inte tillräckligt med dessa forskningsprojekt, utan samhället bör genom riktade insatser och via forskningsråden på olika sätt initiera och stimulera forskning som rör sambanden mellan samhällsförändringar och psykisk hälsa. Det sagda innebär att utskottet tillstyrker motion 1983/84:1067 yrkande 2.

dels att utskottet under mom. 5 bort hemställa

5. beträffande *socialpsykiatrisk forskning*
att riksdagen med bifall till motion 1983/84:1067 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

minab/gotab 78428 Stockholm 1984